

# Poznámky k znaleckému dokazovaniu z pohľadu ÚZČPP- úskalia kontrolných posudkov

**Anton Heretik, Andrea Heretiková Marsalová,  
Ľubomíra Izáková, Robert Máthé**



# **Materiál použitý pri analýze 1**

**23 materiálov**, ktoré vypracoval ÚZČPP v r.  
2014-2018

**Zadávatelia:**

Súkromné osoby: 3

Okresné súdy: 8

Advokáti: 11

ZVJS: 1

# Materiál použitý pri analýze 2

## Typ :

Odborné vyjadrenie/Odborné stanovisko: 13

Znalecký posudok: 10

## Odbor/odvetvie:

Psychológia: 17

Psychiatria: 1

Psychiatria+ psychológia: 5

# **Materiál použitý pri analýze 3**

## **Právny aspekt:**

Pracovné právo: 1 (výpoveď)

Rodinné právo: 8 (rozvody, zverenie detí)

Majetkové právo: 2 (závete)

Trestné právo: 13 (týranie, vyhrážanie)

**Celkový počet analyzovaných posudkov 39**

( na 1-5 posudkov v každom)

# Dôvody zadania

- **pochybnosti o správnosti, odbornosti, objektívnosti** znaleckého posudku  
(súkromné osoby a advokáti)
- **nesúlاد medzi závermi** jednotlivých znaleckých posudkov  
(okresné súdy)

# Konkrétne otázky a zadania

- Odstrániť **rozpornosť** znaleckých posudkov a ich záverov
- Či znalecké posudky XY boli v takom rozpore, ako to z nich vyplýva a či časové obdobie, resp. **časový odstup**, v ktorom boli tieto vyšetrenia vykonané, mohli mať zásadný vplyv na tieto závery..
- Vyjadriť sa k znaleckým posudkom XY (vznievajúcich v **prospech obžalovaného** a znaleckých posudkov) XY na strane druhej (potvrdzujúcich **verziu poškodenej**),
- **Skúmať jednotlivé metodologické postupy** pri koncipovaní všetkých XY znaleckých posudkov.
- **Existujú ďalšie možnosti vyhodnotenia** uvedených metód vyšetrenia ako je uvedené **v znaleckom posudku**
- **Posúdenie formálnych** náležitostí posudku

# Konkrétne otázky a zadania

## príklad

- „Prosím o zhodnotenie a vyjadrenie znaleckého ústavu, či jeho zistenia spochybňujú výsledky niektorého zo znaleckých posudkov, resp. či niektorý zo znaleckých posudkov **trpí neodstrániteľnými rozpormi a odbornými pochybeniami, ktoré majú za následok, že nespochybniteľne nemôže byť relevantným dôkazom pre správne súdne konanie a rozhodnutie**“.

# Chyby v otázkach zadávateľa

- otázka zo strany zadávateľa je v tomto smere položená netypicky, **znalec mal posudzovať vierohodnosť na základe vlastného pozorovania**
- Ostatné otázky od č. 10 do 28 **presahujú** svojím obsahom rámec odborného stanoviska, preto nie je možné na ne **kompetentne** odpovedať.
- Isté problémy vyplývajú aj zo zadania znaleckého posudku vyšetrovateľom OR PZ. **Rozpoznávacie a ovládacie schopnosti sú kautely trestnej zodpovednosti a nemajú byť prečo u poškodenej/ obete hodnotené.** Znalcovi psychiatri neprisluCHA hodnotenie rozpoznávacích schopností ani schopnosti chápať zmysel trestného konania u poškodených. Išlo o chybné zadanie posudku vyšetrovateľom PZ.



# Formálna stránka posudkov

Posudzuje sa, či **spĺňa po formálnej stránky štandardy**, kritériá kladené na znalecký posudok v zmysle zákona 382/2004 a doplnenia ďalšími predpismi.

- **Rozsah** (počet strán)
- **Členenie** (V častí podľa prílohy č. 4 k vyhláške č. 490/2004 Z. z.)
- **Všetky súčasti** vrátane uvedenia kvantitatívnych údajov z testového materiálu.

# Z vyjadrení k forme posudku

## prevažne pozitívne

- **Štruktúra posudku je v súlade** s predpísanou štruktúrou znaleckých posudkov (rušivo pôsobia takmer prázdne strany pri prechodoch z jednej časti posudku na ďalšiu a nedodržané názvy jednotlivých častí posudku).
- Po formálnej stránke **spĺňa posudok náležitosti znaleckého posudku v zmysle zákona 382/2004**, v rámci doplnenia ďalšími predpismi.

# Vyjadrenia k forme posudku

## kritické

- Posudok je formálne členený na: I. Úvodná časť, II. Posudok a III. Zhrnutie a záver. Tým je do určitej miery **nenaplnená predpísaná osnova znaleckého posudku, ktorý má pozostávať z piatich častí – I. Úvodná časť, II. Posudok, III. Záver, IV. Prílohy a V. Znalecká doložka. Za odpoveďami na zadané otázky má nasledovať miesto a dátum ukončenia posudku, odtlačok okrúhlej znaleckej pečiatky a podpis znalca.** V hodnotenom posudku na tomto mieste chýba dátum a miesto ako aj odtlačok okrúhlej pečiatky, ktorá je umiestnená nevhodne za znaleckou doložkou. V posudku chýba časť IV. Prílohy, ktorá sa obvykle týka priloženého vyúčtovania za vypracovanie znaleckého posudku.
- **Úvodná časť posudku nie je zreteľne členená podľa všetkých piatich bodov predpísanej osnovy znaleckého posudku – chýba dátum vyžiadania znaleckého posudku, dátum, ku ktorému bol posudok vypracovaný, ako aj sumarizácia podkladov k vypracovaniu znaleckého posudku.**
- **Výpis zo spisového materiálu je uvedený v časti *Úvod*, hoci táto časť posudku je už súčasťou II. časti, teda *Posudok*.**

# Vyjadrenia k forme posudku

## kritické

- Znalec nazval vyžiadané odborné vyjadrenie znaleckým **posudkom** a členil ho v súlade s predpísanými formálnymi náležitosťami znaleckého posudku. Má 12 strán. Nedostatkom je **chýbanie výpisu zo spisového materiálu**. Znalec prezentuje len stručné vysvetlenie účelu znaleckého posudku, v ktorom uvádza len odôvodnenie nariadenia odborného vyjadrenia ako Účel znaleckého posudku. V časti Posudok uvádza len výpis **zo zdravotnej dokumentácie poškodenej X, bez akýchkoľvek záznamov zo štúdia spisového materiálu**.
- V časti „Rozbor prípadu“ (obvyklejšie: Foreznopsychiatrický rozbor, Foreznopsychologický, rozbor)....

# Vyjadrenia ku voľbe a interpretácii psychologických metód všeobecne

- Z hľadiska voľby a druhu použitých metód treba uviesť, že **neexistuje žiadny návod, či predpis** na to, aké a koľko psychologických metód by mal znalec použiť..
- Voľba druhu a množstva použitých metód by mala vyhovieť **dvom kritériám**. ... Jedným z nich je to, že znalec by mal **používať metódy, ktoré pozná a vie s nimi pracovať** (t.j. dokáže z nich získať potrebné informácie ) a druhým to, že by to mali byť také **metódy, aby pomocou nich bolo možné zodpovedať na otázky, ktoré zadávateľ posudku znalcovi kladie**.
- Celkovo sa predpokladá, že **znalec je natoľko odborne zdatný, že dokáže tieto dve kritériá naplniť...**

# Vyjadrenia ku voľbe a interpretácii psychologických metód všeob.

- Ďalšou okolnosťou je to, že sa často uvádza, že by pri použitých metódach mali byť **uvedené aj zodpovedajúce údaje**, t.j. čísla (tam, kde je to možné), aby bol znalecký posudok overiteľný, resp. preskúmateľný...
- Jednou (zatiaľ menej oficiálnou..) je to, že niektorí vydavatelia testov majú námietky voči tomu, keď sa okrem interpretácií uvádzajú v správe z psychologického vyšetrenia aj kvantitatívne údaje (čo by platilo aj pre znalecké psychologické posudky) pretože to **údajne prichádza do kolízie s ich právami v rámci vydávania testov...**
- Druhou poznámkou znalca je to, že takmer každá z psychologických metód uvádza v manuáloch **ku každému číslu podrobnejšie interpretácie**, či výklady, takže je málo pravdepodobné, že by sa znalec (od ktorého sa očakáva istá „psychologická zručnosť“) pomýlil pri priradovaní jednotlivých interpretácií k daným číslam..
- **Na základe „absencie“ či prítomnosti uvedených „overiteľných“ údajov preto znalec nepovažuje ani jeden z uvedených posudkov za „spoľahlivejší“ ako posudok druhý...**

# Vyjadrenia ku voľbe a interpretácii psychologických metód všeob.

- Najmä v prípade mal. detí sa zohľadňuje ich vek, ich kognitívna vyspelosť, motivácia k realizácii požadovaných úloh a pod. Potrebné voliť **dotazníkové metódy a projektívne kresebné metódy, ktoré sú vzhľadom k veku detí primerané.** Na zistenie následkov stresovej situácie by bolo vhodné použiť navyše i niektoré ďalšie projektívne metódy, napr. *ROR (Rorschachov test)*, *Hand tet (Test ruky)*, ktoré citlivo detekujú zmenenú afektivitu, emocionálnu labilitu, depresívnu, úzkostnú symptomatológiu a agresivitu. Vhodným je aj *Projektívne interview* (niektoré vybrané časti), príp. metóda *Kinetic Family Drawing (KFD)*, kde je dieťa vyzvané nakresliť každého člena rodiny, vrátane seba pri nejakej činnosti. Test je citlivý na spôsob interakcie členov rodiny.

# Vyjadrenia ku voľbe a interpretácii psychologických metód - **kritické**

- Úplne absentuje aj časť pozorovanie správania pri vyšetrení.
- Testová batéria je rozsiahla, **chýbajú však akékoľvek kvantitatívne údaje** (výsledky, skóre, indexy a pod.), okrem jednej hodnoty IQ, čo robí závery ťažko preskúmateľné. Aj pri interpretácii a záveroch nie je jasné, o ktoré zo zvolených metód sa opierajú.
- V súvislosti s týmto je však pre autora stanoviska otázne, či sa dost **veľký počet použitých metód** (u každého z rodičov 12, vrátane interview) negatívne neprejavil aj v **menšej jednoznačnosti** a tým aj zrozumiteľnosti záverov.



# Vyjadrenia ku voľbe a interpretácií psychologických metód- **kritické**

- **Metódy**, ktorá znalkyňa pri vyšetrení použila – pozorovanie, rozhovor, CAQ II, Cattell 16 PF, IPDE – **sú len vymenované**, bez akýchkoľvek údajov o ich výsledkoch, na základe ktorých by mohli byť interpretácie znalkyne preskúmateľné. **Interpretáciu** použitých metód možno označiť za **globálnu** (bez možnosti diferencovania z čoho čo znalkyňa interpretuje) a **chaotickú, miestami protirečivú** – *je spoločenská vs. je skôr orientovaná dovnútra seba samej, v emocionálne blízkyh vzťahoch je submisívna a snaží sa vyhnúť konfliktom vs. v emocionálne blízkyh vzťahoch je živelná, spontánna, svoje potreby presadzuje skôr pasívne, čo vyvoláva dojem tvrdohlavosti – v niektorých situáciách je ľahko ovplyvniteľná...* Napokon dospieva k stručnému záveru: „*Osobnosť diferencovaná, spoločenská, bez významných psychopatologických zmien základných psychických procesov. **Aktuálne je osobnosť v obraze so zvýšenou citlivosťou na okolie.***“

# Hodnotenia obsahovej stránky- pozitívne

- Čo sa týka obsahovej stránky, znalec bol s každou maloletou v **osobnom kontakte, hovoril s ňou, robil testové vyšetrenia.** V rámci testových metód sa zamerlal **na metódy, ktoré zisťujú kognitívne schopnosti (intelekt..) a čo sa týka osobnosti - hlavne na projektívne metódy..**
- U každej z maloletých potom nasleduje **foreznopsychologický rozbor,** kde popisuje schopnosti a povahové rysy dotyčnej osoby a v rámci toho sa vyjadruje k všeobecnej a špecifickej vierohodnosti..
- **Čo sa týka počtu a druhu použitých testových metód, to je plne v kompetencii znalca..** Vzhľadom na uvedené okolnosti sa ich výber javí byť ako vhodný..

# Hodnotenia obsahovej stránky - kritické

- Po obsahovej stránke je **značne disproporčný** – výpis zo spisu zaberá 18 strán, **psychologické vyšetrenie 2 strany**, závery 2 strany, zvyšok tvoria formálne prílohy.
- **Rodinná anamnéza je príliš stručná**, nie je tam ani zmienka o rodičoch, vzťahoch v rodine, spôsobe výchovy, kriminálnej či neuropsychiatrickej záťaži
- Aj **osobná anamnéza je veľmi málo informatívna** (o.i absentujú údaje a psychosexuálnom vývine a predchádzajúcich partnerských vzťahoch, záujmoch, sebahodnotení)
- Testová batéria je rozsiahla – **chýbajú akékoľvek kvantitatívne údaje** (výsledky, skóre, indexy a pod), **čo robí závery ťažko preskúmateľné**. Aj pri interpretácii a záveroch nie je jasné, o ktoré zo zvolených metód sa opierajú. Odvoláva sa jedine na vysoké L skóre, ale sociálna želateľnosť nie je to isté ako “úcelové skresľovanie”.

# Hodnotenia obsahovej stránky - kritické

- Po obsahovej stránke **chýba** autorovi odborného stanoviska v posudku **snaha znalca o psychologický popis** danej situácie, ktorá by mohla nasledovať po výsledkoch psychologických testov a vyjadrovala by **úvahy znalca** o danej situácii, čím by sa mohli prepojiť získané charakteristiky rodičov a ich správanie sa v danej situácii.
- Znalec sa to snaží **vykompenzovať** rozsiahlejšími a podrobnejšími odpoveďami na jednotlivé otázky, ktoré mu položil zadávateľ.

# Hodnotenia obsahovej stránky X,Y

- Za **slabinu** posudku Y považuje teda znalec (posudzovateľ) to, že jeho autorka uviedla pri popise osobnosti obvineného **charakteristiky, ktoré si vzájomne odporujú**, resp. nie sú v súlade, čo sa týka aj jeho prípadných agresívnych tendencií.. Prípadné zistené rozpory nedokázala autorka dostatočne vysvetliť, resp. integrovať v rámci jednotného psychologického obrazu..
- Charakteristika osobnosti obvineného vyznieva z jej **strany málo ucelene, kompaktné či psychologicky zrozumiteľne** a pri jej čítaní možno mať chvíľami dojem, **akoby autorka popisovala dvoch ľudí**..
- **Pozitívne:** Autor posudku X popísal osobnosť či povahu obvineného **jednoznačne, psychologicky zrozumiteľne, nevyskytujú sa tam nelogické rozpory**, obvinený vyznieva v rámci ním popísaných charakteristík ako ucelená (aj keď disharmonická) osobnosť..
- Preto znalec (posudzovateľ) **považuje posudok X za psychologicky zrozumiteľnejší, resp. viac zodpovedajúci dostupným poznatkom, či bežnej realite ako posudok Y...**
- Znalec - posudzovateľ - sa pri tom prirodzene **nevyjadruje k tomu, ktorý z posudkov sa viac "blíži k pravde"**.. (PhDr.

Obuch)

# Hodnotenia obsahovej stránky - kritické

- Čo sa týka posúdenia **tzv. pravdovravnosti** (terminus technicus **žiadateľa** hodnotenia posudku), znalkyňa sa v súlade s otázkou, ktorá jej bola položená, vyjadruje k vierohodnosti výpovede poškodeného. Túto však v posudkovej časti **nešpecifikuje na všeobecnú a špecifickú**, ako je to v danej súvislosti obvyklé. **Znalkyňa nevykonala ani psychologickú analýzu výpovedí poškodeného** a tak možno jej vyjadrenie vo vzťahu k vierohodnosti výpovede svedka chápať ako vyjadrenie k všeobecnej vierohodnosti výpovede, **bez zmienky o špecifickej vierohodnosti** výpovede svedka, t.j. vierohodnosti jeho výpovede vo vzťahu k vyšetrovanej veci. K špecifickej vierohodnosti sa znalkyňa vyjadruje až v závere posudku, keď konštatuje, že „**jeho výpovede nesú pozitívne znaky všeobecnej a špecifickej vierohodnosti**“.

# Hodnotenia obsahovej stránky - kritické

- nevykresľujú dotyčnú osobu ako „jedného človeka“ (aj s jeho protikladmi...). Napr. na str. .. v rámci charakteristík matky uvádza, že *konformita myslenia je dobrá a o niečo nižšie uvádza, že v obsahoch myslenia sú zastúpené paranoidné, impulzívne a narcistické obsahy*. Alebo na str. .. hovorí napr. u otca dieťaťa o *zachovanej racionálnej kontrole emócií*, no neskôr píše (str. ...), že sa u neho môžu v *špecifických situáciách vyskytovať úzkostne depresívne rozlady*.
- Takýchto rozporov by sa dalo v posudku nájsť viac . Nemožno síce o nich povedať, že by kvalitu posudku rozhodujúcim spôsobom znižovali, no prispievajú k jeho **menšej zrozumiteľnosti, či jednoznačnosti**.

# Hodnotenia obsahovej stránky - kritické

- Znalkyňa používa miestami **zvláštnu terminológiu**, či popis osobnostných premenných („*bázová rodina*“, „*cieľavedomosť... v oblasti relaxačného osobného programu*“, „*osobnosť...je koherentná*“, „*neboli zdiagnostikované markery (znaky) psychopátie ani sociopátie na úrovni porúch osobnosti, ako trvalých odchýliek v štruktúre osobnosti*“). Pri hodnotení sklonov k násiliu sa znalkyňa odvoláva na „medzinárodné právne a politické dokumenty (viedenská deklarácia, Akčný plán... Pekinská deklarácia)“, ktoré sú z **psychologického hľadiska irelevantné**. Na konci nálezovej časti znalkyňa konštatuje, že v „osobnostnom profile v čase znaleckého vyšetrenia nie sú zdiagnostikované problémové oblasti“.



# Hodnotenia obsahovej stránky - kritické

- V znaleckom posudku sú niektoré nezrovnalosti: **nesúlاد medzi výsledkami použitých testov a ich interpretáciou**, t.j. napr. na str. .. v zhrnutí testu znalec uvádza, že pošk. má „**zvýšené množstvo úzkostného prežívania**“, ale z výsledkov samotného výsledku testu to nevyplýva.

# Hodnotenia obsahovej stránky - kritické

- V rámci anamnestických údajov úplne **absentujú údaje týkajúce sa rodinnej, osobnej, sociálnej a sexuálnej anamnézy**, ktoré sú v každom znaleckom posudku mimoriadne dôležité, nakoľko umožňujú znalcovi chápať vec, v súvislosti, s ktorou je znalecká expertíza robená, v jej celkovom kontexte.

# Hodnotenia obsahovej stránky - kritické

- **Chýbanie objektívnej anamnézy zo strany zamestnávateľa a vôbec nedostatočný dôraz na anamnestické údaje pri vyšetrení, mohli ovplyvniť objektívnosť znaleckého posudku.** Pri hodnotení pracovnej spôsobilosti vyšetreného sa neopierala o interné predpisy zboru ale o všeobecné a politické deklarácie, týkajúce sa ľudských práv. **Závery jej znaleckého posudku sú navyše nedostatočne zdôvodnené, chaoticky formulované a rozporuplné.** Vzhľadom k chýbajúcim údajom o výsledkoch posudzovaného v jednotlivých testových metódach je **kontrolovateľnosť a hodnotiteľnosť posudku nízka až nemožná.**

# Hodnotenia obsahovej stránky - kritické

- V posudku znalkyne sa vyskytlo tak z psychologického ako aj z psychiatrického hľadiska nesprávne chápanie pojmu konfabulácia, ktoré znalkyňa **stotožňuje s pojmom pseudologia phantastica**, pričom konfabulácia je kvalitatívna porucha pamäti, v rámci ktorej sú medzery v pamäti mimovoľne dopĺňané neskutočnými prvkami, kým pseudologia phantastica (bájna luhavosť), znamená prezentáciu neskutočných, vybájených udalostí, s ktorými sa osoba, ktorá ich produkuje zžije do takej miery, že napokon už ani sama nerozlišuje medzi skutočnosťou a tým, čo vybájila, k čomu treba dodať, že **ani v tomto prípade v konečnom dôsledku nejde o vedomú lož.**

PhDr.Máthé

# Zo záverov odborných vyjadrení a kontrolných posudkov

- Ústavom poverený znalec preštudoval a analyzoval oba uvedené znalecké posudku a dospel k záveru, **že po formálnej stránke spĺňajú v zásade oba posudky požadované kritériá..**
- Po stránke obsahovej vyhodnotil znalec závery **posudku X, týkajúce sa osobnosti obvineného ako konzistentnejšie a (psycho) logicky zrozumiteľnejšie ako závery znaleckého posudku Y**, kde autorka použila aj „protichodné“ vyjadrenia, pričom ich v posudku nezdôvodnila..
- Znalec na záver ešte raz zdôrazňuje, že vzhľadom na to, že obvineného nikdy nevidel, resp. s ním nehovoril, **nevyjadruje sa k tomu, ktorý z posudkov je - obsahovo – „bližší k pravde“**

PhDr.Obuch

# Zo záverov odborných vyjadrení a kontrolných posudkov

- Určitým nedostatkom posudku je, že znalkyňa v časti posudok, ktorý obsahuje spravidla podkapitolu *Foreznopsychologický rozbor*, **nekonfrontuje výsledky testových metód s údajmi uvedenými v spisovom materiáli** a tak nevysvetľuje v dostatočnej miere svoje závery.
- V poslednej časti posudku – *III. Zhrnutie a záver* – znalkyňa odpovedá na otázky, ktoré jej boli položené žiadateľom znaleckej expertízy. Odpovede na položené otázky sú vecné a jasné. Uvedené nedostatky posudku ich definitívnu platnosť nevylučujú.
- V konečnom dôsledku možno konštatovať, že podstatným nedostatkom hodnoteného znaleckého posudku je **chýbanie zoznamu použitých psychodiagnostických metód a ich výsledkov, čím sú závery znalkyne nepreskúmateľné**. Uvedená skutočnosť však nemusí znižovať platnosť záverov posudku vo vzťahu k otázkam, ktoré boli znalkyni položené.

# Zo záverov odborných vyjadrení a kontrolných posudkov

- V záveroch posudku znalkyňa doslovne opakuje rozsiahle časti nálezu, ktoré sa týkajú intelektových a pamäťových schopností a štruktúry osobnosti. Úplne novou časťou posudku je tvrdenie, že v čase znaleckého vyšetrenia boli **„zdiagnostikované dominantné symptómy dlhodobej aktualizácie pozitívneho myslenia“**. V rozpore s týmto tvrdením a predchádzajúcimi konštatovaniami o neprítomnosti problémových oblastí, konštatuje markery (PTSD) Posttraumatickej stresovej poruchy a GAS (Generálneho adaptačného syndrómu) a Akútnej reakcie na stres „saturovaných práve predmetným prepustením z pracovného pomeru“. **Klienta definuje ako obeť a z hľadiska „Mendelsohnovej typológie sa jedná o obeť typu F-simulujúca, imaginárna obeť“**.

# Zo záverov odborných vyjadrení a kontrolných posudkov

Posudzovaný znalecký posudok má nasledovné **nedostatky**:

- **Chýba výpis** z trestného spisu
- Súčasťou znaleckého posudzovania **nie je interview** aspoň s jedným z rodičov (probandka je maloleté dieťa)
- **Limitované** použitie psychodiagnostických metód
- **Strohá interpretácia** záverov
- Forenzný rozbor rozšírený a **subjektivisticky zamerané interpretácie**, čo presahuje kompetencie znalca z odboru psychológia
- Otázka **vierohodnosti je málo prepracovaná**, chýba vysvetlenie, odôvodnenie
- Posudok je na základe svojej strohosti a uvedených deficitov **nedostatočne preskúmateľný**.



# Zo záverov odborných vyjadrení a kontrolných posudkov

- Znalecký posudok vo veci starostlivosti súdu o mal. deti vypracovaný znalkyňou **obsahuje závery, ktoré sú v záujme mal. detí.** Možno súhlasiť s konštatovaním znalkyne, že **kvalita komunikácie rodičov je tak narušená, že nie je vytvorená báza pre primeranú rodičovskú kooperáciu v režime striedavej osobnej starostlivosti.** Optimálnym režimom sa za aktuálnych okolností javí byť pre obe mal. deti starostlivosť matky. Znalčka poukazuje u matky na zatrpknutosť, sebaľútosť, u otca na vysoko kritické nastavenie voči matke, tieto okolnosti ich rodičovskú súčinnosť sťažujú. **Znalčka navrhuje aj riešenia, ako s týmito okolnosťami pracovať, ako rodičovskú komunikáciu sanovať. V súvislosti s vypracovaním inkriminovaného znaleckého posudku vrátane jeho záverov v prípade znalkyne nemožno konštatovať pochybenie.**

# Zo záverov odborných vyjadrení a kontrolných posudkov

Znalecký posudok je **obsažný, detailne vypracovaný**, znalkyňa zvolila **vhodné metódy aj postupy**. Po interview bola vykonaná psychodiagnostika rodičov i dieťaťa, dieťa bolo pozorované v interakcii s každým rodičom. Z toho vyplynuli **závery, ktoré znalkyňa detailne popísala a interpretovala**. Vytknúť možno len chýbanie kvantitatívnych údajov v prípade niektorých použitých metód, čo však kvalitu posudku neznižuje. K **správnosti záverov možno dodať, že sú formulované opatrne s ohľadom na introvertovanú, senzitívnu detskú osobnosť so zámerom dieťa ochrániť....**

# Vyjadrenie k výpovedi znalca pred súdom

**Výpoved'** znalkyne na Okresnom súde X je v **zhode s jej závermi v znaleckom posudku**. Správne poukazuje na potrebu chrániť záujmy dieťaťa. Neuvažuje o potrebe zúžiť styk, ktorého rozsah bol určený v minulosti. Uvažuje len o dočasnom, časovo limitovanom **zúžení styku, ktorý má byť v prospech dieťaťa** a má napomôcť realizácii styku, ktorý bol určený v minulosti. Ide o uzavreté, menej komunikatívne dieťa, preto je ten opatrný prístup na mieste. Skutočnosť, že znalkyňa nespomenula syndróm zavrhnutého rodiča nie je prekážkou, aj keď ho pripúšťa. Ponúka predsa riešenie, aby sa tomuto syndrómu predišlo a vysvetľuje, prečo je v prípade mal. potrebné opatrné riešenie s postupným približovaním sa k otcovi.

PhDr.Haidová

# Vyjadrenie k výpovedi znalca pred súdom

..vystúpenie probandky pred súdom dňa.., v rámci ktorého sa vyjadrila v tom zmysle, že v prípade X ide o **bájnu luhavosť** (pseudológia phantastica), k čomu v jej materiáli psychodiagnostického vyšetrenia **neexistuje žiadna opora**. (Bájna luhavosť nie je diagnóza, ale jeden z príznakov predovšetkým histriónskej poruchy osobnosti a prezentácia neskutočných udalostí je samoučelná v zmysle upútavania pozornosti okolia. V danom prípade teda nemôže ísť o bájnu luhavosť, keďže **výroky o konaní otčima svedkyne-poškodenej mali svoj jasný cieľ – diskreditovať ho v záujme zbavenia sa ho potom, ako svedkyňa-poškodená opakovane zažívala konflikty otčima s jej vlastnou matkou.** )

PhDr.Máthé

# Závery 1

- **Dôvody** pre vypracovanie kontrolného posudku, či odborného vyjadrenia sú často **prvoplánovo účelové** (súkromné osoby, či advokáti).
- V **zadávaní otázok** sú často chyby – metodologické, terminologické, kompetenčné.
- Posudky majú často rad **formálnych nedostatkov** (členenie, číslovanie strán, povinné súčasti).
- Námiety sa týkajú prakticky **výlučne psychologických, či kombinovaných** posudkov.

## Závery 2

- **Namietanie výberu** testových metód je väčšinou neopodstatnené
- Najčastejšou chybou je **chýbanie kvantitatívnych testových výsledkov** (HS, VS, indexy, kvocienty a pod).
- **Interpretácie**, nielen projektívnych metód, sú často svojvoľné, „tvorivé“
- Chyby sú aj v použití **klinických metód - absencia pozorovania, zložiek anamnézy**
- **Popis osobnosti** probanda je miestami **inkonzistentný, protirečivý**

# Závery 3

- Nesprávne používanie psychodiagnostickej i psychopatologickej **terminológie** (napr. konfabulácia, porucha osobnosti).
- **Závery posudku nie sú konformné** s nálezom a forenzným rozborom.
- Vypracovanie kontrolných posudkov a odborných vyjadrení je **citlivá záležitosť** (etika, loajálnosť...)
- Zrejmä je **potreba metodického usmernenia** nielen pre **formálnu, ale aj metodologickú a obsahovú stránku** znaleckých posudkov z psychiatrie, a najmä odboru psychológia.

# Súčinnosť

- Znalecký ústav je na základe § 19 ods. 2 písm. b) zákona č. 382/2004 T. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov poskytnúť MS SR **súčinnosť** pri výkone dohľadu, t. j. pri kontrolnej činnosti; súčinnosť sa poskytuje bez nároku na odmenu



## Materiál použitý pri analýze 2

**V rozpätí rokov 2015 až 2019 ÚZČPP obdržal celkom 13 žiadostí o poskytnutie súčinnosti:**

2015 – 1

2016 – 2

2017 – 3

2018 – 6

2019 – 3...

Žiadateľom všetkých súčinností bol:

-Riaditeľ odboru znaleckej, tlmočnickej a prekladateľskej činnosti MS SR

-Generálny riaditeľ sekcie dohľadu MS SR

Rozdelenie žiadostí o súčinnosť podľa  
zamerania:

- **Posudky občianskoprávneho charakteru – 11**
- posudky trestnoprávneho charakteru – 4

## Počiatočné žiadosti sa týkali:

### Bazálnych záležitostí ohľadne psychologickkej diagnostiky ako:

- *Pod obsahové vymedzenie ktorého znaleckého odboru a odvetvia spadá diferenciálna diagnostika osobnosti?*
- *Aké testy sú v praxi uskutočňované na diferenciálnu diagnostiku osobnosti probanta?*
- *Aký je minimálny počet uskutočnených testov, umožňujúci spoľahlivú diferenciálnu diagnostiku osobnosti a o aké typy testov sa má jednať?*
- *Je psychológ pred vyšetrením povinný zistiť, či vyšetrovaný užíva a v deň vyšetrenia užil lieky vplývajúce na jeho psychický stav? ...*

## Otázky zamerané špeciálne na testové metódy a ich výsledky:

Výsledok ktorej zo špeciálnych metód psychodiagnostiky: RAVEN, Stanford-Binetova skúška inteligencie, kresba postavy, test rodinných vzťahov Anthony-Bene, môže byť zapísaný v podobe:  $N=9$ ,  $E=11$ ,  $P=1$ ,  $L=11$ ? Ak nie je výsledkom ani pri jednej z uvedených metód, uveďte, výsledkom ktorej metódy môže byť takýto výsledok.

*Uvedený zápis nie je výsledkom ani pri jednej z uvedených testových metód. Takýto zápis výsledku testového vyšetrenia prináleží osobnostnému dotazníku B-JEPI (DOPEN).*

Nezriedka sa objavuje **otázka týkajúca Lži skóre**, vrátane interpretácie určitého konkrétneho skóre, vyskytujú sa aj prípady, keď je sa žiadateľ znaleckej expertízy priamo pýta na hodnotu Lži skóre...

*Odporúčanie:*

- *Pri odvolávaní sa na Lži skóre – **škála L***
- *Interpretácia musí byť v kontexte ostatných psychometrických ukazovateľov.*
- *L môže odrážať/odráža tendenciu ku klamstvu v teste, **nemôžeme ho však považovať za mieru celkovej vierohodnosti človeka v bežnom živote. Je to index pravdepodobnosti, že protokol môže byť skreslený defenzívnym štýlom odpovedania** (Máthé, Štefániková, 2018)*

## **Otázky vo vzťahu k Rorschachovej metóde**

Výsledky Rorschachovho testu uvádzajú, že vyšetrovaná dospelá osoba uviedla len 17-18 odpovedí k všetkým 10 tabuliam. Je uvedený počet odpovedí dostatočný na vykonanie psychodiagnostických záverov podľa zásad Rorschachovho testu?

Je v tejto metóde doporučený minimálny počet odpovedí, ktorý umožňuje vypracovať relevantné psychologické závery o vyšetrovanej osobe?

Ak áno, dovoľujeme si Vás požiadať o určenie tohto minimálneho počtu odpovedí pre dospelé osoby.

... Znalec tvrdí, že nemôže zverejniť odpovede vyšetrovanej osoby k jednotlivým tabuliam pri Rorschachovom teste, pretože by bola znížená úroveň validity Rorschachovho testu – aj nepsychológovia (najmä advokáti) by sa mohli dozvedieť obsah odpovedí a následne využiť tieto poznatky a usmerniť svojich klientov, čím by bola znížená validita testu.

... na portáli [www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org) sa nachádzajú vyobrazenia všetkých 10 tabúl a viac ako 30 odpovedí...  
Neznižuje uvedené zverejnenie štandardných odpovedí validitu testu?

Nie je vhodné odporučiť znalcom aby uvedenú metódu nepoužívali v úkonoch znaleckej činnosti...?

## Reakcia...

- Odpovede k ROR testu skutočne nie je dobré zverejňovať „laikom“, teda ani advokátom...
- Je realita že „na webe“ je všetko, ale z hľadiska spoľahlivosti výsledkov psychologického vyšetrenia, resp. opísania charakteristiky danej osoby je dôležité to, ako dokáže dotyčný psychológ sumarizovať výsledky ROR aj iných metód (možno aj naučené z „webu“) so životnou históriou a správaním sa dotyčného v kontakte s ním
- V tom je „umenie“, či sila znalca – psychológa nezastupiteľné a preto budeme – aj napriek výhradám používať ROR aj naďalej!
- Navyše, naša forenzná klientela spravidla nemá čas pripraviť sa na vyšetrenie...*** (Obuch, Máthé)



**Otázky týkajúce sa obsahového vymedzenie  
niektorých znaleckých odvetví – najmä  
kompetencií znalcov odvetvia klinická  
psychológia detí a poradenská psychológia  
stanovisko k otázke právomoci znalcov odvetvia  
klinická psychológia dospelých a klinická  
psychológia detí**

## **Stanovisko Ústavu:**

V konaniach o rozvod a úpravu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom, resp. v konaniach o úpravu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom do rozvodu je popri poradenskom psychológovi v plnej miere kompetentný aj znalec odboru Psychológia, odvetvie klinická psychológia dospelých a klinická psychológia detí.

Stanovisko vydané špeciálne na žiadosť viacerých advokátov

## Otázky týkajúce sa špecifických „novodobých syndrómov“ ako:

- Syndróm týranej osoby, dieťaťa, rodiča, obchodovaných detí
- Syndróm zavrhnutého rodiča
- Syndróm zabudnutého bábätka
- Syndróm obeť znásilnenia...

Máthé, Izáková (2017): Znalecké posudzovanie novovzniknutých syndrómov z pohľadu súčasnej psychologickkej a psychiatrickej praxe

- Je možné určiť diagnózu **parentifikácie** len z vyšetrenia samotného rodiča bez súčasnej prítomnosti dieťaťa?

*... nie je diagnóza, je to dôsledok, znak patologickkej rodinnej dynamiky. K rozpoznaní parentifikácie je potrebné vyšetriť dieťa i oboch rodičov.* Haidová

# Závery k analýze 2

- ÚZČPP vykonáva súčinnosť pri výkone dohľadu, t. j. pri kontrolnej činnosti – ide hodnotenie anonymne poskytnutých spravidla fragmentov znaleckých posudkov, s ktorými je niektorá z dotknutých strán nespokojná
- Vyjadrenia Ústavu sa neraz prekrývajú s vyjadreniami, ktoré boli uvedené v súvislosti s kontrolnými posudkami – formálne záležitosti, terminologické otázky, použité metódy, interpretácie, kompetencie...

## Závery k analýze 2...

- Súčinnosť v jej súčasnej podobe je často obťažujúca a málo produktívna – vyjadrovanie sa k otázkam, ktoré sú vytrhnuté z kontextu
- vyžiadaniu súčinností by sme mali predovšetkým predchádzať primerane zdokumentovaným a kvalitne vypracovaným znaleckým posudkom!
- popri neustálom rozvíjaní znaleckých zručností je však dôležitá aj kooperácia so žiadateľmi znaleckých expertíz a tiež ich edukácia... napr. presadzovanie dôležitosti komplexnosti expertízy (obvinený + poškodená), úskalia súkromne vyžiadaných posudkov...

Ďakujeme za pozornosť

